

Landsundersøgelse

Offentlige fortællinger og holdninger til flygtninge og andre indvandrere

Danmarks landeprofil

Anna Bailey-Morley and Claire Kumar
December 2022

Nøglebudskaber

Danmark, der engang var et liberalt og åbent land, har i dag nogle af de mest restriktive indvandringspolitikker Europa. Landets restriktive og afskrækkende asylpolitik er blevet stærkt kritiseret i de seneste år.

Indvandring er blevet et dybt politiseret emne Politikere og medier har i stigende grad anvendt en negativ retorik, der har fremstillet indvandrere som en trussel mod danske værdier og kultur og som en belastning for det sociale velfærdssystem.

Halvdelen af den danske befolkning mener, at indvandring gør landet til et bedre sted at leve og de positive holdninger har været konstante på denne indikator i to årtier. Imidlertid er negative holdninger veldokumenteret på en række andre områder.

Negative holdninger er ofte motiveret af frygt for kriminalitet, idet indvandring opfattes som en sikkerhedstrussel. Samtidig er der betydelige misforståelser omkring kriminalitetsrater blandt ikke-vestlige indvandrere.

Indvandrerfjendtlige holdninger er blevet accepteret på tværs af det politiske spektrum. Både venstre- og højrefløjspartier har en stadig mere negativ retorik og fjendtlig indvandringspolitik og muslimer og asylansøgere er særligt berørt.

Læserne opfordres til at reproducere materiale til deres egne publikationer, så længe de ikke sælges kommercielt. ODI anmoder om en behørig kildeangivelse og et eksemplar af publikationen. Ved brug online beder vi læserne om at linke til den originale ressource på ODI's websted. De synspunkter, der præsenteres i dette dokument, er forfatterens/forfatterernes og repræsenterer ikke nødvendigvis ODI's eller vores partners synspunkter.

Dette værk er licenseret under CC BY-NC-ND 4.0.

Hvordan man citerer: Bailey-Morley, A. and Kumar, C. (2022) Offentlige fortællinger og holdninger til flygtninge og andre indvandrere: Danmarks landeprofil. ODI country study. London: ODI (www.odi.org/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-denmark-country-profile)

Anerkendelser

Forfatterne vil gerne takke Diego Faures for hans støtte i forbindelse med indsamlingen af data til denne artikel. Vi er også taknemmelige over for Christy Lowe, Kerrie Holloway og Peter Hervik for deres peerreview og meget nyttige kommentarer og forslag. Sherry Dixon koordinerede udarbejdelsen af denne rapport og Matthew Foley stod for redigering. Udtalelser og eventuelle fejl eller udeladelser forbliver forfatterens ansvar.

Om denne publikation

Denne briefing giver et overblik over de vigtigste træk ved migrations- og asylpolitikken i Danmark, de seneste tendenser i migrationsmønstrene og de offentlige opfattelser og politiske fortællinger om flygtninge og andre migranter. Det er en del af et større projekt støttet af IKEA Foundation, der har til formål at informere offentlige og private interessenter, der er interesseret i at beskæftige sig med migration og fordrivelse.

Indhold:

Anerkendelser / i

Resumé og nøgletal / iii

1 Historien om migration i Danmark / 1

2 Det nuværende danske indvandringssystem og tilgang / 5

3 Offentlighedens holdninger til flygtninge og andre indvandrere: Hvad ved vi? / 10

4 Negative fortællinger: venstre og højre / 16

5 Konklusion / 20

Referencer / 21

Resumé og nøgletal

Bokse

Boks 1 Oversigt over den danske indvandrings- og asylpolitik / 6

Boks 2 I fokus: Danmarks 'ghettopakke' / 9

Figurer

Figur 1 Tidslinje for migration, Danmark / 2

Figur 2 De seneste migrationstendenser i Danmark / 3

Figur 3 Indvandring efter område / 4

Figur 4 Indvandringens betydning som et centralt emne i Danmark / 11

Figur 5 Holdninger til indvandring: Gør indvandringen Danmark et dårligere eller et bedre sted at bo? / 14

1 Historien om migration i Danmark

Efter den Slesvigske Krig i 1864 blev næsten en fjerdedel af det danske territorium tabt til det preussiske styre, hvilket førte til, at et stort antal danskere emigrerede til USA (Museum of Danish America, n.d.). I perioden 1870-1920 rejste næsten 300.000 danskere til USA, dog var denne udvandring lavere end for nabolandene Sverige og Norge (Kalm and Lindvall, 2019; Simonsen, 2020). På omtrent samme tid modtog Danmark et betydeligt antal økonomiske migranter fra Sverige, Tyskland og Polen, som blev ansat i landbrugssektoren (Andersen, 2016; Kalm and Lindvall, 2019). Landet modtog også små grupper af flygtninge i løbet af første halvdel af det 20. århundrede, herunder 12.000 jøder, der flygtede fra Rusland til Danmark i begyndelsen af 1900-tallet, og russere, der flygtede fra revolutionen i 1917 (Kalm and Lindvall, 2019).

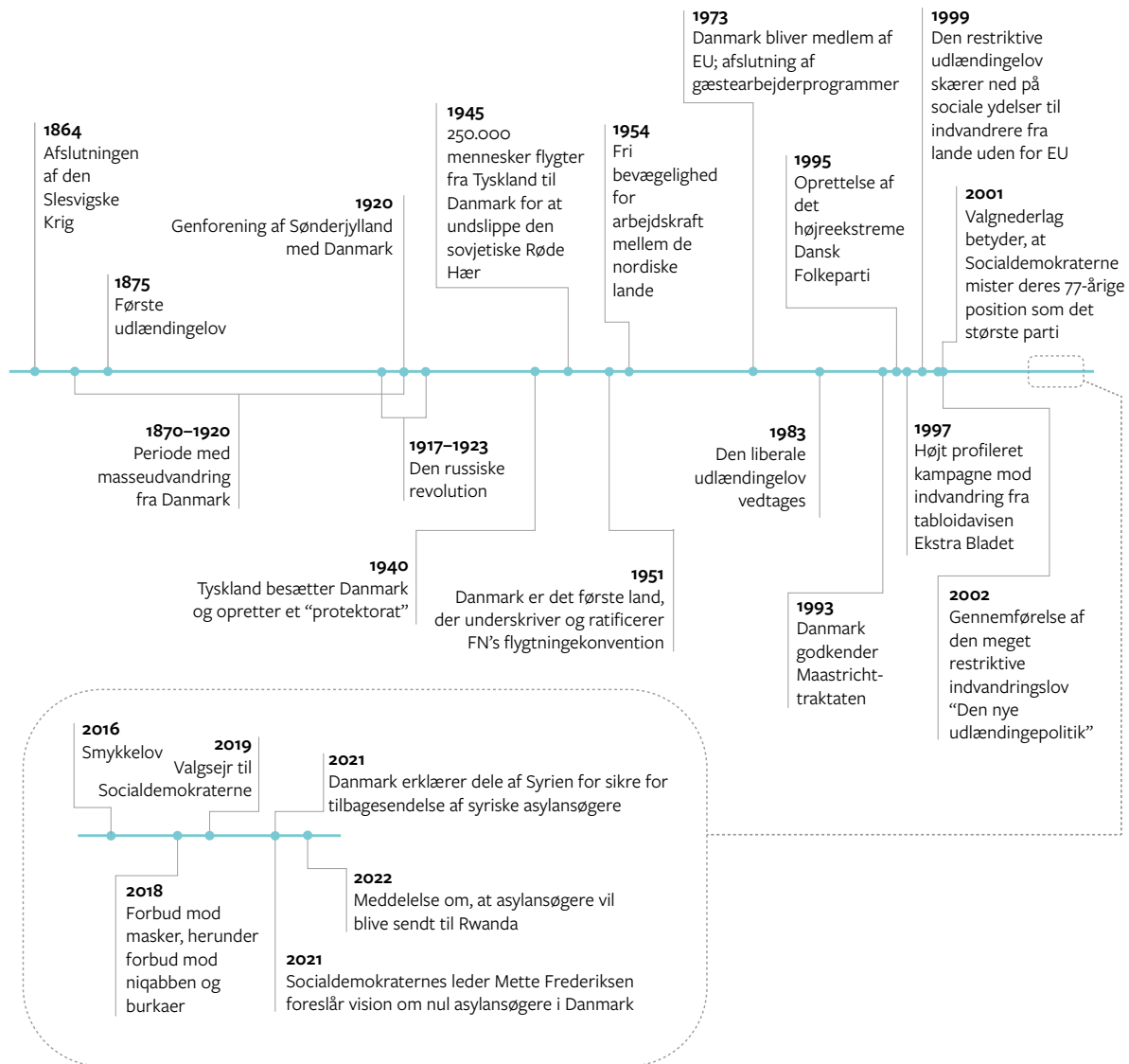
Under Anden Verdenskrig blev Danmark besat af Tyskland, men den danske regering forblev dog på plads i tre år under en protektoratsordning. Da krigens afslutning nærmede sig, oplevede Danmark en tilstrømning af 250.000 tyske flygtninge, hovedsageligt kvinder, ældre og børn, der flygtede fra den sovjetiske Røde Hær (AFP, 2020; DW, 2022). Mange af disse flygtninge endte under meget dårlige forhold i danske lejre, efter at landet blev befriet fra besættelsen (Ertel, 2005). De fleste af disse flygtninge vendte tilbage til Tyskland i perioden 1946-1949 (AFP, 2020).

I midten af 1960'erne ændrede den kraftige økonomiske vækst det danske arbejdsmarked efter betydelige perioder med arbejdsløshed i 1930'erne og 1950'erne (Olgaard, 1979). I perioden 1960-1973 var der høje vækstrater, og arbejdsløsheden faldt til et ubetydeligt niveau som følge af en enorm ekspansion i bygge- og fremstillingssektoren og en hurtigt stigende beskæftigelse i den offentlige sektor (Olgaard, 1979; Henriksen, 2006). Indvandringen steg, bl.a. gennem gæstearbejderprogrammer, som bragte arbejdstagere fra Jugoslavien, Tyrkiet og Pakistan til landet (Pedersen, 2000). Den samlede indvandring forblev dog lav, med en nettoindvandring, der toppede med 12.000 i 1973, selv om der var stor mangel på arbejdskraft i denne periode med høj vækst (Olgaard, 1979). Virkningerne af det første olieprishock førte til en kraftig stigning i arbejdsløsheden i Danmark og et højdepunkt i den danske migration til Sverige i 1975 med 10.000 udvandrere i modsætning til det sædvanlige årlige antal på 1.200 (Lundborg, 1991; Pedersen, 2000).

I 1973 blev Danmark medlem af Det Europæiske Fællesskab (EF), hovedsagelig af økonomiske årsager, da landet var stærkt afhængig af eksport til Storbritannien og Tyskland (Marc, 1972). Der var dog en betydelig skepsis over for medlemskab og det politiske samarbejde, som det indebar (ibid.). Dette har fortsat været et kendetegn ved Danmarks spændte forhold til EU. Landet har længe haft ry for at være et modvilligt medlem, som - før Brexit - betragtede Storbritannien som et "ligesindet medlemsland" (Sørensen, 2020: n.p.) Efter at det ikke lykkedes Danmark at opnå offentlig støtte til ratifikationen af Maastricht-traktaten i 1992, indførte Danmark en række

forbehold og undtagelser,¹ herunder en afvisning af euroen og et opt-out vedrørende retlige og indre anliggender, hvilket betyder, at Danmark ikke behøver at overholde EU-lovgivningen om asylstandarder (Dubinka-Huscha, 2020; EU Information Centre, 2022). Efter oprettelsen af disse forbehold stemte 56,7 % for Danmarks ratifikation af traktaten det følgende år (Hervik, 2011).

Figur 1 Tidslinje for migration, Danmark

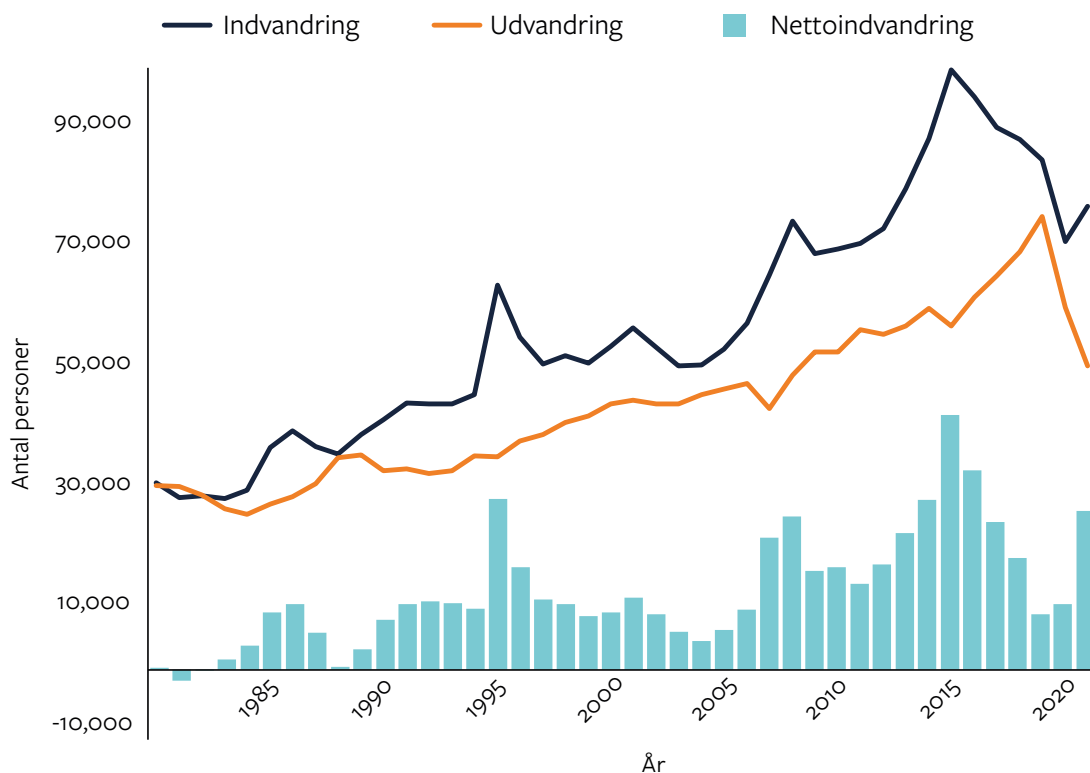
Som det er tilfældet i mange EU-lande, har den frie bevægelighed haft en betydelig indvirkning på landets indvandringsprofil. Data fra første kvartal 2022 viser, at polakker og rumænere er den

¹ Den 1. juni 2022 stemte 67 % af danskerne ved en folkeafstemning for at fjerne opt out-ordningen for EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitik som reaktion på Ruslands invasion af Ukraine (Gronholt-Pedersen and Skydsgaard, 2022).

anden og fjerde mest folkerige nationalitet i Danmark, når indvandrere og deres efterkommere tages i betragtning (Danmarks Statistik, 2022). Den største ikke-danske nationalitet er tyrkisk (lidt over 65.000), hvilket uden tvivl hænger sammen med gæstearbejderprogrammerne i 1960'erne og 1970'erne og den efterfølgende tilstrømning med henblik på familiesammenføring (ibid.). Syrien er den tredje mest folkerige nationalitet inden for Danmarks indvandrerbefolkning (ibid.).

Indvandringsstrømmene er langsomt, men konstant steget gennem flere årtier (se figur 2). Fra midten af 1970'erne til midten af 1980'erne var indvandringsniveauet relativt lavt, men fra midten af 1980'erne blev tilstrømningen mere markant. Det højdepunkt, der ses i figur 2, i 1995 var i høj grad drevet af ankomsten af bosniske flygtninge, mens de meget højere indvandringsniveauer i 2015 skyldtes den fortsatte høje indvandring fra EU (især Rumænien, Polen og Tyskland) kombineret med indrejsen af 31.000 syriske flygtninge (Bendixen, 2021a). Selvom der i nogle år kom et ret stort antal flygtninge til Danmark, modtog Danmark stadig relativt få flygtninge sammenlignet med mange af sine europæiske naboer (Eurostat, 2022).

Figur 2 De seneste migrationstendenser i Danmark

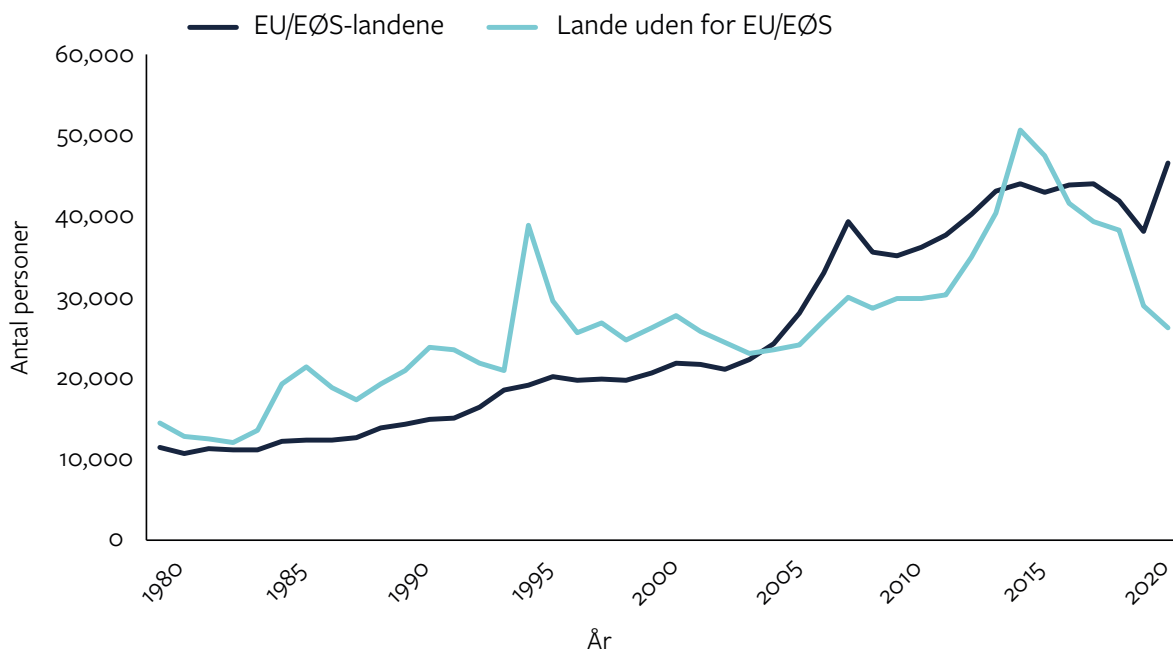
Kilde: Danmarks Statistik, n.d.a

Asylansøgningerne faldt markant i 2016, efter at Danmark midlertidigt suspendede den frie bevægelighed for arbejdskraft over grænsen til Tyskland (Eurostat, 2022). Kombinationen af en streng asylpolitik i Danmark, strengere grænsekontrolforanstaltninger i hele Europa og Covid-19-pandemien har bidraget til et betydeligt fald i antallet af asylansøgninger (Danmarks Statistik,

n.d.b.; Garvik and Valenta, 2021; Bendixen, 2022a). I 2022 blev størstedelen af asylansøgningerne indgivet af ukrainere, afghanere, syrere, eritreere og hviderussere (Bendixen, 2022b). I første halvår af 2022 rejste næsten 24.000 ukrainere ind i landet (Danmarks Statistik, 2022).

Det samlede indvandrningsniveau er næsten fordoblet mellem 2000 og 2015. Mens 5,6 % af Danmarks befolkning var født i udlandet i 2000, var dette tal nået op på 10,5 % i 2019, hvilket er betydeligt lavere end i mange europæiske lande, herunder nabolandene Sverige (19,5 %), Tyskland (16,1 %) og Norge (15,6 %) (OECD, 2022). Og selvom Danmarks forpligtelse til fri bevægelighed inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) er en stor bidragyder, er det også klart, at migration fra lande uden for EØS i perioder har været en vigtigere faktor, især før 2005 (se figur 3).

Figur 3 Indvandring efter område

Kilde: Danmarks Statistik, n.d.a

2 Det nuværende danske indvandringssystem og tilgang

Danmarks indvandringssystem har ændret sig betydeligt i løbet af de sidste 50 år. I 1960'erne blev arbejdsmigrationen lettet af programmer for gæstearbejdere. Den økonomiske nedgang fra 1973 som følge af oliekrisen og den efterfølgende høje arbejdsløshed førte imidlertid til en beslutning om at stoppe arbejdskraftindvandring fra lande uden for Det Europæiske Fællesskab og de nordiske lande og i november 1973 blev det med en ny lovgivning gjort vanskeligere at få arbejdstilladelse (Olesen et al., 2019).

Selvom den politiske konsensus omkring begrænsninger i arbejdskraftens mobilitet var stærk, var indvandring på dette tidspunkt ikke et særligt omstridt emne (Olesen et al., 2019). Ti år senere, i 1983, vedtog Danmark en ny, meget liberal udlændingelov, der af Dansk Flygtningehjælp blev beskrevet af Dansk Flygtningehjælp som verdens mest "menneskevenlige" lov (Olesen et al., 2019; Simonsen, 2020: 612). Den lempede asylkravene og udvidede retten til familiesammenføring for personer med flygtningestatus og for udenlandske statsborgere med permanent opholdstilladelse, herunder for indvandreres børn, partnere og forældre over 60 år (Simonsen, 2020).

Selvom Danmark fortsat ønsker at tiltrække højtuddannet udenlandsk arbejdskraft og har forskellige ordninger til at afhjælpe mangel på arbejdskraft, har den danske asylpolitik ændret kurs betydeligt, siden denne lovgivning blev vedtaget. Landet har vedtaget en række afskrækkelsesorienterede politikker. Disse politikker er blevet kritiseret af FN, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og de svenske, belgiske og franske regeringer (Jones, 2002; United Nations, 2016; European Commission, 2021).

Et vigtigt eksempel er den immigrationslov, som blev indført af den liberale/konservative koalitionsregering i maj 2002 (Jones, 2002). Dette afskaffede "de facto"-flygtningebegrebet,² som blev indført i udlændingeloven fra 1983, hvilket reducerede adgangen til at opnå flygtningestatus (Gammeltoft-Hansen and Madsen, 2021). Loven øgede også den opholdslængde, der kræves for at få permanent opholdstilladelse, afskaffede familiesammenføring med forældre over 60 år, ægtefæller under 24 år eller ægtefæller, der tjener under en vis indkomst i fællesskab, og indførte sprogkrav for statsborgerskab (Roemer and Van der Straeten, 2006). I øjeblikket skal indvandrere bo i Danmark i otte år for at være berettiget til permanent opholdstilladelse; kravene for at opnå statsborgerskab anses for at være blandt de mest byrdefulde i verden (Bendixen, 2021b; se boks 1).

2 Under tidligere dansk lovgivning omfattede "de facto"-flygtninge grupper, der ikke var defineret som flygtninge i henhold til Flygtningekonventionen fra 1951, herunder torturofre og personer, der flygtede fra kønsrelateret forfølgelse og generel vold (Gammeltoft-Hansen and Madsen, 2021).

Boks 1 Oversigt over den danske indvandrings- og asylpolitik

Dansk naturalisationspolitik

Indvandrere skal opholde sig uafbrudt i Danmark i ni år for at kunne opnå statsborgerskab, selvom der er undtagelser, som reducerer denne periode, f.eks. for flygtninge, nordiske statsborgere og ægtefæller til danske statsborgere (Lifein, 2022). For at blive naturaliseret må ansøgerne ikke have gæld til visse offentlige myndigheder, de skal have en ren straffeattest, de må have haft permanent opholdstilladelse i to år og skal gennemføre en statsborgerskabsprøve, herunder spørgsmål om "danske værdier". Ansøgerne skal have dansk kundskaber og have haft fuldtidsbeskæftigelse eller været selvstændige erhvervsdrivende i 3,5 ud af de foregående fire år (ibid.). I 2018 var den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for naturaliseringsansøgninger 19 måneder (Bendixen, 2021b).

Dansk asylpolitik

Personer, der ankommer til Danmark og søger asyl, skal henvende sig til udlændingemyndighederne ved den danske grænse, på en politistation, i en lufthavn eller på modtagelsescentret i Sandholm (Danish Refugee Council, 2022). Asylansøgere vil derefter få taget deres fingeraftryk og foto, og de vil få udstedt et id-kort, og det vil blive kontrolleret, om de har modtaget international beskyttelse andre steder (EDAL/Danish Refugee Council, 2018). Mellem 2018 og 2019 steg den gennemsnitlige ventetid på behandling af asylansøgninger til 19 måneder (Rockwoolfonden, 2021). Tidligere fik asylansøgere, der blev anerkendt som flygtninge, automatisk et permanent opholdskort på fem eller syv år, men nu gives der maksimalt et opholdskort på to år (Bendixen, 2017).

Den restriktive udlændingelov fra 2002 fulgte et seismisk skift i dansk politik, efter at Socialdemokraterne ved valget i 2001 mistede deres 77-årige position som landets største parti. Den nye liberale/konservative koalitionsregering blev ledet af det liberale parti Venstre, og koalitionen var afhængig af støtte fra det højreekstreme Dansk Folkeparti (DF) for at få denne lovgivning vedtaget. DF, der blev etableret i 1995, er kendt for sin meget nationalistiske og hårde indvandrerfjendtlig dagsorden og brugte sin nyvundne indflydelse i regeringen til at gøre migration til et politisk emne, en taktik, der er fortsat i de sidste to årtier (Logan, 2019).

Der er blevet gennemført et hidtil uset antal restriktive asylpolitikker. Mellem 2015 og 2018 blev der under koalitionsregeringen under ledelse af Venstrepartiet vedtaget omkring 70 indvandringsrelaterede ændringsforslag. Socialdemokraterne fortsatte denne tendens, efter at de kom til magten i 2019. Denne reformperiode fra 2015 er blevet betegnet som et "paradigmeskift" (Tan, 2020). Dette henviser til det faktum, at Danmarks flygtningepolitik er skiftet til at fokusere på midlertidig beskyttelsesstatus og tilbagesendelse i modsætning til integration og permanent genbosættelse (ibid.).

De politikker, der er blevet gennemført som følge af dette skift, har haft til formål at skabe stadig mere restriktive vilkår for asylansøgere, at reducere antallet af anerkendte asylansøgere og at øge antallet af tilbageholdelser af afviste asylansøgere (Global Detention Project, 2022). Reformerne omfatter en ny form for midlertidig beskyttelse, der blev indført i 2015, hvorved asylansøgere, der flygter fra generel vold i deres hjemland og ikke fra individuel skade, kun får en etårig opholdstilladelse (Tan, 2020). En ændring af udlændingeloven fra 2016 forlængede ventetiden for familiesammenføring for flygtninge fra et til tre år, en bestemmelse, som blev erklæret diskriminerende af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (Logan, 2019). Reformerne omfattede også den kontroversielle “smykkelov”, som gør det muligt at beslaglægge aktiver til en værdi af over 10.000 kroner (ca. 1.300 USD) fra asylansøgere (ibid.). Den danske regering hævder, at denne konfiskation er beregnet til at finansiere modtagelsen af ankommende asylansøgere (Euro-Med Human Rights Monitor, 2022). UNHCR har imidlertid beskrevet loven som “i det mindste umenneskelig og nedværdigende” (Logan, 2019: 354). Den politiske modstand mod ændringsforslaget var mindre, idet det største oppositionsparti, Socialdemokraterne, støttede lovforslaget (Euractiv, 2016). Der er politisk pres for at opgive smykkeloven fra den rød-grønne alliance, som har 14 af de 179 mandater i det danske parlament, og den er kun blevet anvendt fire gange i de seneste seks år (Udlændinge- og Integrationsudvalget, 2022).

Velfærdspolitikken for indvandrere og asylansøgere er også blevet stadig mere restriktiv, med det udtrykkelige formål at gøre Danmark til “en mindre attraktiv destination for flygtninge” (The Local, 2015; Simonsen, 2020). Så langt tilbage som i 1999 og 2002 blev socialhjælpsydelse til indvandrere reduceret i forbindelse med forskellige integrationspolitiske reformer, hvilket forankrede ulige behandling af indvandrere i lovgivningen (Hervik, 2011; Jakobsen et al., 2019). I 2015 blev denne tilgang anvendt på asylansøgere, da ændringen af udlændingeloven medførte en reduktion på 45 % af integrationsydelsen for enlige flygtninge uden børn (der blev foretaget mindre nedskæringer i ydelser til flygtninge med børn) (The Local, 2015a).

Lignende motiver har påvirket forholdene for asylansøgere, idet den danske udlændinge-, integrations- og boligminister, Inger Støjberg,³ har erklæret, at målet er at gøre livet for asylansøgere og andre, der står over for udvisning, så utåleligt, at de forlader Danmark frivilligt (Amit and Lindberg, 2020). Komitéen til Forebyggelse af Tortur har beskrevet to danske detentionscentre som “uacceptable”, “fængselmetoder og undertrykkende” (ECRE, 2020). Den udtrykte også bekymring over brugen af disciplinær isolationsfængsling og erklærede, at praksis med at placere asylansøgere nøgne i et observationsrum “kunne betragtes som nedværdigende behandling” (ibid.: n.p.).

3 Inger Støjberg var minister for Venstre, men har siden forladt partiet og stiftet Danmarksdemokraterne, et nyt parti, der har en stærk indvandrerfjendtlig dagsorden.

Dette paradigmeskift gælder også for behandlingen og tilbagesendelsen af asylansøgere og flygtninge, som nu er et vigtigt politisk fokusområde. I 2021 vedtog Folketinget en lov, der tillader eksternalisering af behandlingen af opholdstilladelser til asylansøgere og flygtninge til ikke-europæiske lande (Amnesty International, 2021a). Danmark henvendte sig til en række regeringer for at gennemføre denne ordning og meddelte i august 2022, at landet ville åbne et kontor i Kigali for at behandle asylansøgere, som ville blive transporteret til Rwanda (Musoni, 2022). Denne tilgang har alvorlige menneskeretlige, etiske og politiske konsekvenser, som det er blevet undersøgt i forbindelse med den britiske regerings nylige forsøg på at overføre asylansvaret til Rwanda (Sturridge et al., 2022).

Den største kontrovers blev måske skabt, da Udlændingestyrelsen i februar 2021 erklærede Damaskus og det omkringliggende område for sikkert for tilbagesendelse af syriske asylansøgere og flygtninge (Amnesty International, 2021a). Denne beslutning er blevet bredt fordømt (Amnesty International, 2021b; Murray, 2021; Strzyzyska, 2022). Mindst 380 flygtninge, hvoraf nogle er børn, har fået at vide, at de skal vende tilbage til Syrien, selv om manglen på diplomatiske forbindelser indtil videre betyder, at ingen kan deporteres dertil (Amnesty International, 2021b). Syriske flygtninge og asylansøgere, hvoraf mange var veletablerede i samfundet, har fået fjernet deres midlertidige beskyttelsesstatus og tilladelser og risikerer nu at blive tilbageholdt på ubestemt tid i Danmark (Amnesty International, 2021b; McKernan et al., 2021, Strzyzyska, 2022).

Disse restriktive politikker står i skarp kontrast til Danmarks reaktion på ukrainske flygtninge, som kan ansøge om opholdstilladelse online i en proces, der i vid udstrækning afspejler EU's direktiv om midlertidig beskyttelse (Bendixen, 2022c). Deres asylproces er hurtigere og kræver ingen personlige vurderinger, bortset fra nationalitet, og de er blevet undtaget fra "smykeloven" (Hardman, 2022). Dette markerer et klart racemæssigt hierarki i behandlingen af flygtninge i Danmark, en realitet, som også er tydelig i andre europæiske lande (Aycart-Piquer and Bailey-Morley, 2022).

Integrationspolitikkerne har også udviklet sig med bemærkelsesværdige bestræbelser på at fremhæve danske værdier og fremme "obligatorisk assimilation", især under Danmarks kontroversielle "ghettopolitik" (Timsit, 2018; se boks 2). Mere positivt er det, at Danmark har haft en vis succes med at reformere sin model for integration på arbejdsmarkedet, som tidligere er blevet vurderet som dårlig (The Local, 2015b; Madsen, 2016). Den nye "trinmodel" kombinerer sprog- og færdighedstræning med en større vægt på erhvervs erfaring gennem subventionerede praktikophold i virksomheder (Eurofound, 2015; OECD/UNHCR, 2018). Dette har været en succes med hensyn til at øge flygtninges beskæftigelse (f.eks. fra 38 % i 2015 til 50 % i 2018 for mandlige flygtninge) (Bredgaard and Lind Raven, 2021). Dette kan bidrage til at afhjælpe den vedvarende beskæftigelseskløft mellem indvandrere og indfødte indbyggere, som er en af de største i OECD-landene (Pedersen, 2000; OECD, 2016).

Boks 2 I fokus: Danmarks 'ghettopakke'

I 2017 konstaterede Folketinget "med bekymring, at der i dag er områder i Danmark, hvor andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er mere end 50 procent" (Henriksen et al., 2016). Disse områder er blevet betegnet som "ghettoer" af den danske regering. For at blive udpeget skal et område opfylde to ud af fem kriterier baseret på beboernes tilknytning til arbejdsmarkedet, andelen af beboere med ikke-vestlig baggrund, kriminalitetsrater, lavt uddannelsesniveau og indkomst (OECD, 2019).

I 2018 annoncerede regeringen "Ghettopakken" som en del af sin plan om at skabe "ét Danmark uden parallelsamfund" (OHCHR, 2020). Planen begrænser, hvem der kan flytte ind i disse områder, herunder begrænser den andel af dem, der modtager ydelser, som kan bosætte sig der. Bygninger kan blive "revet ned i et forsøg på at ændre karakteren af lavindkomstkvarterer, der hovedsageligt er muslimske kvarterer" (ibid.: n.p.). Dette har resulteret i, at minoritetsgrupper har modtaget rømningsmeddelelser (O'Brien, 2022a). Det har også resulteret i, at disse områder har reduceret deres offentlige boligmasse, hvilket har ført til salg af boliger til overkommelige priser til ejendomsinvesteringsfirmaer (O'Brien, 2022b).

Der gennemføres særlige sprogprøver på skoler, hvor mere end 30 % af eleverne bor i "ghetto-kvarterer" (OECD, 2019). Når børn fra disse områder fylder et år, skal de tilbringe 25 timer om ugen i børnepasning for at lære det danske sprog og "danske værdier" (Versi, 2020). Denne politik er af FN's menneskerettighedsekspert blevet beskrevet som "uforenelig med lighed mellem racerne i forbindelse med udøvelsen af kulturelle rettigheder" (OHCHR, 2020). I 2021 blev Danmark enige om at fjerne ordet "ghetto" fra regeringsdokumenter og erstatte det med begrebet "parallelsamfund", men indholdet af disse politikker er blevet fastholdt.

3 Offentlighedens holdninger til flygtninge og andre indvandrere: Hvad ved vi?

Danmark har traditionelt været forbundet med værdier som tolerance og lighed, og holdningerne til indvandring var ikke særlig negative, indtil fremkomsten af højreekstreme partier i landet (Moore, 2010; Olesen et al., 2019). I 1960'erne og 1970'erne var indvandrere i vid udstrækning blevet budt velkommen på grund af mangel på arbejdskraft, og indtil slutningen af 1980'erne havde migrantarbejdere fået en forholdsvis positiv mediedækning (Moore, 2010; Hervik, 2011). I takt med at det politiske klima ændrede sig, viser undersøgelsesdata, at andelen af respondenter, der rapporterede om bekymringer om indvandring, steg fra 4 % i 1987 til 25 % i 1998, hvor indvandring blev vurderet til at være et af de største bekymringsemner for mere end 20 år siden (Moore, 2010).

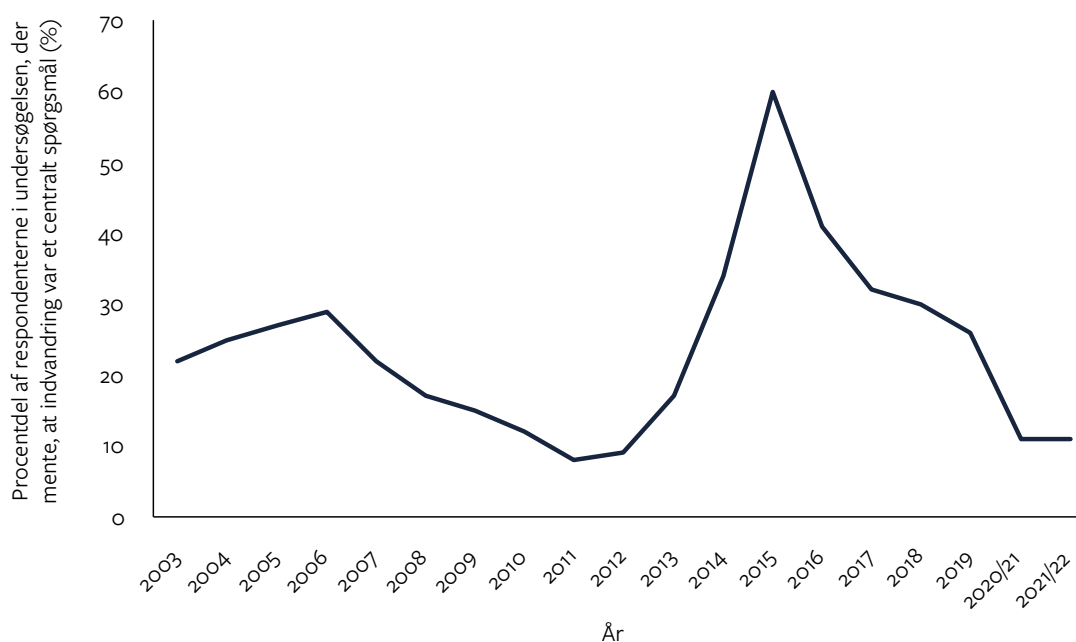
Nyere undersøgelser viser, at indvandringens betydning svinger betydeligt, selvom Danmark ofte registrerer højere niveauer end andre europæiske lande (ODI, n.d.). Indvandringens betydning som et centralt spørgsmål, der bekymrer offentligheden, steg kraftigt i 2015, hvor antallet af indvandrere, der kom til Danmark, var på sit højeste (se figur 4). Dette omfattede et langt større antal flygtninge og asylansøgere, hvoraf mange var syrere (Eurostat, 2022). Dette ligner meget situationen i andre europæiske lande, hvor Frankrig, Italien, Tyskland og Sverige f.eks. også oplevede en stigning i indvandringens betydning på samme tidspunkt som følge af en stigning (eller forventningen om en stigning) i antallet af flygtninge, der ankommer til Sydeuropa (Holloway et al., 2021a; Holloway et al., 2021b; Holloway et al., 2021c; Holloway et al., 2022).

Andre årsager til denne stigning er bl.a. det danske nationalvalg i 2015, hvor indvandring blev betragtet som et "afgørende politisk spørgsmål", og hvor højreorienterede partier udbredte en hård, indvandrerfjendtlig retorik (Dinesen et al., 2020: 262). Forskning har vist, at indvandringens betydning er direkte forbundet med den politiske betydning, som de danske politikere tillægger den (Simonsen, 2020). Drabet på to mennesker begået af en søn af indvandrere fra Palæstina og Jordan, der åbnede ild mod et kulturcenter og en Bat Mitzvah i København i 2015, fik stor medieopmærksomhed og havde stor betydning for byens indbyggere og den offentlige debat (Smiley et al., 2017). Denne mediediskurs kan også have bidraget til den stigende betydning i 2015.

Indvandring har været faldende siden 2015 og har nu nået et meget lavt niveau, når det gælder indvandring som et centralt spørgsmål for offentligheden. I den seneste Eurobarometer-rapport fra sommeren 2022 lå indvandring på en syvendeplass på spørgsmålet "Hvad mener du er de to vigtigste spørgsmål, som Danmark står over for i dag?", hvilket er det laveste niveau i næsten ti år. De vigtigste spørgsmål var stigende priser/inflation/leveomkostninger, efterfulgt af miljø og klimaændringer (Eurobarometer, n.d.). Dette afspejler de aktuelle begivenheder, men kan også

skyldes en opfattelse af, at emnet er blevet “behandlet” af politikerne på grund af den store mængde af meget restriktive politikker siden 2015, hvilket ikke er ulig konteksten efter Brexit i Storbritannien (Holloway et al., 2021d).

Figur 4 Indvandringens betydning som et centralt emne i Danmark

Bemærk: Denne grafik viser andelen af personer, der svarer “indvandring” på spørgsmålet “Hvad mener du, er de to vigtigste spørgsmål, som Danmark står over for i dag?”. Der præsenteres årlige data, som hovedsagelig stammer fra efterårsundersøgelser, selvom Eurobarometerundersøgelserne blev forsinket på grund af Covid-19, idet efterårsundersøgelserne i 2020 og 2021 blev flyttet til vinteren 2020-2021 og 2021-2022. Kilde: Eurobarometer, n.d.

I lighed med andre europæiske lande overvurderer de danske borgere indvandrerbefolkningen i Danmark. En undersøgelse baseret på forskning fra 2017 viste, at folk anslår, at andelen af indvandrere fra lande uden for EU i befolkningen er 10,5 %, mens tallet i virkeligheden er omkring 7,6 % ifølge Eurostat-data (European Commission, 2018). Dette var en mindre forskel end i andre europæiske lande som Italien, Spanien, Storbritannien og Frankrig, som viser større forskelle mellem opfattelse og virkelighed i den samme undersøgelse (ODI, n.d.).

I en nyere undersøgelse fra Dansk Videncenter for Integration blev respondenterne spurgt om, hvor mange indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande de skønnede, der var i Danmark. I denne undersøgelse blev der registreret en svarprocent på 19 % sammenlignet med det faktiske tal på 9 % (Brygger et al., 2021). Undersøgelsen viste også, at der er store misforståelser om, hvordan indvandrere integreres i det danske samfund, idet næsten tre fjerdedele af respondenterne undervurderer fremskridtene (ibid.). Et flertal mente, at kriminaliteten blandt unge mænd med ikke-vestlig baggrund steg dramatisk (mens den i virkeligheden har været

faldende). Respondenterne undervurderede også i høj grad støtten til demokrati og ligestilling mellem kønnene blandt ikke-vestlige indvandrere (ibid.). Undersøgelsen viste, at selv om vælgerne for alle danske politiske partier havde betydelige misforståelser omkring indvandrernes integration, “er misforståelserne større, jo længere til højre en vælger står politisk set” (ibid.: n.p.).

Forskellige forskningsundersøgelser har vist, at folks frygt for kriminalitet og sikkerhedsbekymringer er afgørende for holdningerne til indvandring i Danmark (Smiley et al., 2017; Hercowitz-Amir and Raijman, 2019). Det politiske parti, som danskerne støtter, har også stor indflydelse på deres holdninger på dette område (Smiley et al., 2017). F.eks. viste det sig, at de, der støtter højreorienterede partier i København, var seks gange mere tilbøjelige til at ønske færre indvandrere og mere end dobbelt så tilbøjelige til at ønske, at indvandrere ikke kunne opnå statsborgerskab. Personer med en større frygt for kriminalitet var dobbelt så tilbøjelige til at ønske færre indvandrere og 84 % mere tilbøjelige til at ønske, at indvandrere ikke kunne blive statsborgere (ibid.). Der er også store forskelle mellem virkelighed og opfattelse i skøn over tilbøjeligheden til at begå kriminalitet, idet vælgerne for DF anslog, at 30 % af unge mandlige indvandrere og efterkommere af indvandrere med ikke-vestlig baggrund var blevet dømt for en forbrydelse i 2019, mens andelen i virkeligheden var 3,5 % (Brygger et al., 2021).

Holdningerne er særligt fjendtlige og negative i forhold til muslimske indvandrere, og frygten for muslimsk indvandring er især steget efter den 11. september 2001 (Smiley et al., 2017). Danmark er sammen med Holland og Storbritannien det mest restriktive land i Vesteuropa, når befolkningen spørges om, hvorvidt flere muslimer skal have lov til at rejse ind i landet; 46 % af danskerne mener, at ikke flere eller kun nogle få muslimer skal have lov til at emigrere til Danmark (Simonsen, 2020). Disse holdninger kan forklares med den særligt målrettede, negative politiske og mediemæssige retorik omkring islam og dens forenelighed med danske kulturelle værdier (omtalt i næste afsnit).

Danskerne skiller sig også ud ved deres tro på kulturel overlegenhed. En undersøgelse, der sammenligner resultaterne fra undersøgelsesdata fra 11 vesteuropæiske lande,⁴ viste, at Danmark scorer særligt negativt, idet 61 % af de danske respondenter siger, at de mener, at nogle kulturer er bedre end andre, hvilket er den højeste score, der er registreret, og langt over 11-landenes gennemsnit på 45 % (McGinnity et al., 2018).

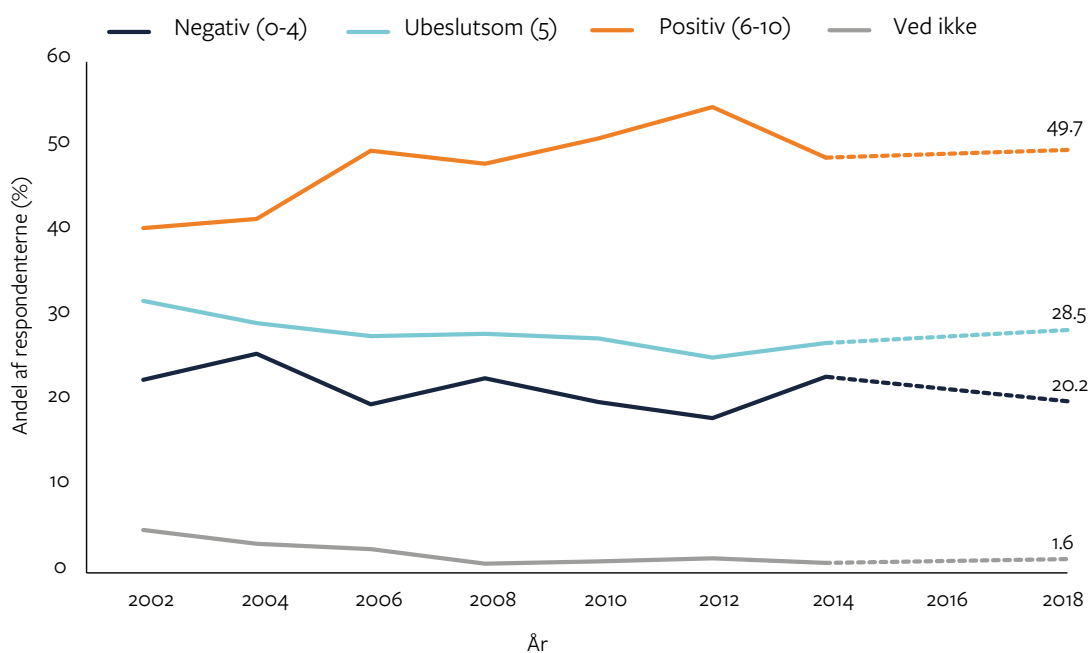
Undersøgelser, der specifikt ser på offentlighedens holdninger til flygtninge, viser ret neutrale holdninger, men også nogle ganske specifikke bekymringer. Ipsos’ undersøgelse fra 2016, der dækkede 12 europæiske lande, viste, at et lille flertal (55 %) af danskerne havde meget stor eller nogenlunde sympati for flygtninge (Ipsos, 2016). I Danmark er man ikke særlig bekymret for, at flygtninge vil tage arbejdspladser, og sammenlignet med de andre lande i undersøgelsen er man ikke særlig bekymret for, at flygtninge skaber pres på offentlige tjenester som f.eks. uddannelse, sundhed og boliger. Ligesom for andre indvandrere udviser den danske befolkning en forholdsvis

4 De lande, der indgik i denne undersøgelse, var Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Tyskland, Irland, Nederlandene, Portugal, Spanien, Sverige og Storbritannien.

stor frygt for, at flygtninge vil begå kriminalitet. Respondenterne var meget mere bekymrede over dette end i lande som Storbritannien, Frankrig, Irland, Spanien og Portugal (ibid.). En anden undersøgelse, der ser på holdninger til asylansøgere, har lignende resultater. Negative holdninger blev fundet at være motiveret af opfattelser af, at asylansøgnings ikke er legitime, og fordi asylansøgere betragtes som en trussel (Hercowitz-Amir and Rajjman, 2019). Forskerne finder, at truslen er mindre et socioøkonomisk problem og mere relateret til sikkerhed. Det er imidlertid også klart, at selv om et klart flertal går ind for en kontrolleret tilgang til grænseforvaltningen, ønsker de fleste ikke at asylansøgeres rettigheder skal nægtes, når de først er kommet ind i landet (ibid.).

Selvom misforståelser synes at være almindelige, og der er dokumenteret negative holdninger på en række områder, kan der også findes beviser for positive holdninger. På spørgsmålet om, hvorvidt indvandring gør Danmark til et dårligere eller bedre sted at bo, svarede 50 % positivt i den seneste europæiske sociale undersøgelse fra 2018, mens 20 % havde en negativ holdning (se figur 5). I løbet af de sidste to årtier har holdningerne generelt set været mere positive end negative, og de positive holdninger er generelt steget.

Figur 5 Holdninger til indvandring: Gør indvandringen Danmark et dårligere eller et bedre sted at bo?

Bemærk: Disse data er uddraget fra den europæiske socialundersøgelse. Undersøgelsen giver respondenterne en score fra 0-10 og registrerer “ved ikke”-svar. Vi har klassificeret de respondenter, der scorede 0-4 i deres svar på spørgsmålet “Gør indvandringen Danmark til et dårligere eller bedre sted at bo?” som værende “negative”, de, der scorede 5 som værende “ubeslutsomme” og de, der scorede 6-10 som værende “positive”. Der mangler data fra 2016, da Danmark ikke deltog i denne runde af ESS. Danmarks data fra bølge 10 af den europæiske socialundersøgelse (gennemført i 2020) var ikke blevet offentliggjort på tidspunktet for denne offentliggørelse. Kilde: European Social Survey, n.d.

Den positive tendens i denne indikator er mere etableret i Danmark end i Tyskland, Spanien og Det Forenede Kongerige (UK), hvor de positive reaktioner først blev dominerende omkring henholdsvis 2008, 2010 og 2016 (Holloway et al., 2021c; Holloway et al., 2021d; Kumar and Faures, 2021). I denne henseende synes tendenserne i den offentlige mening om indvandringens konsekvenser i Danmark at være mere på linje med tendenserne i Sverige, på trods af en historie med langt mindre indvandringsfjendtlig retorik der (se Holloway et al., 2021b). Selvom dette positive resultat er interessant, eksisterer det samtidig med opfattelser af kulturel overlegenhed og stærke forbindelser mellem stigende kriminalitetsrater og tilstedeværelsen af indvandrere og flygtninge.

Der er også tydelige forskelle i det danske samfund med hensyn til holdninger til indvandring. En kløft mellem by og land er tydelig i undersøgelser foretaget i 2019 om fordelingen af flygtninge på forskellige kommuner (Dustmann et al., 2016). Denne forskning tager udgangspunkt i en politik, der fordeler flygtninge proportionalt efter den eksisterende befolkningsstørrelse i Danmarks 275 kommuner. Som sådan er flygtningefordelingen ikke forbundet med kommunernes præferencer, flygtnings karakteristika eller baggrund eller på nogen måde knyttet til tidligere valgresultater. Dette gjorde det muligt for forskerne at isolere de kausale virkninger af flygtningefordelingen på stemmeafgivningen ved at se på valgcyklusser over en 13-årig periode.

Denne undersøgelse viste et betydeligt skift i andelen af stemmer til anti-indvandringspartier, når flygtningeandelen af den kommunale befolkning steg i landdistrikterne mellem valgperioderne. En stigning på 1 procentpoint i andelen af flygtninge førte til en stigning på 1,34 procentpoint i stemmeandelen for indvandringsfjendtlige partier ved parlamentsvalg og en stigning på 2,43 procentpoint ved kommunalvalg. Dette er vigtigt i betragtning af, at disse partiers samlede stemmeandel ved parlamentsvalg er 7,6 % (og 5,58 % ved kommunalvalg), hvilket svarer til en stigning på 17,6 % for de indvandringskritiske partier ved parlamentsvalg (og en stigning på 43,5 % ved kommunalvalg) (Dustmann et al., 2016). Forskerne fandt ud af, at stigninger i andelen af flygtninge i landdistrikterne især gavner højreekstreme partier, selv om centrum-højre partier også vinder, mens venstrefløjspartier mister stemmeandele. Den modsatte tendens er synlig i byområder, hvor en stigning i flygtningebefolkningen resulterer i et fald i stemmeandelen for indvandrerkritiske partier (ibid.).

Der er også en klar opdeling mellem de forskellige generationer i deres holdninger til indvandring. En undersøgelse fra 2019 viste, at unge mennesker i Danmark mente, at de danske regler om statsborgerskab var alt for strenge (Brochmann et al., 2019). Ældre generationer i Danmark opfatter indvandring som en trussel i langt højere grad end yngre generationer (Dinesen et al., 2020). Der er også en opdeling efter beskæftigelse og uddannelse, idet det er mere sandsynligt, at personer med en gymnasial uddannelse har en positiv holdning til indvandring end personer med en lavere uddannelse, og det er mere sandsynligt, at personer, der er ansat i et lønmodtagerfag, har en positiv holdning end personer, der er selvstændige eller arbejder som arbejdere (ibid.). Det højreekstreme, indvandrerkritiske DF's vælgergrundlag repræsenterer en mindre andel af unge mennesker og består i høj grad af arbejdere og personer med kort, formel uddannelse, hvilket afspejler, hvad man kunne forvente i lyset af disse holdningsundersøgelser (Kosiara-Pedersen,

2020). Disse resultater vedrørende uddannelse, alder og beskæftigelse og deres samspil med holdninger til indvandring er i overensstemmelse med resultaterne fra forskellige europæiske lande (Hainmüller and Hiscox, 2007).

4 Negative fortællinger: venstre og højre

I Danmark er indvandringsspørgsmålet blevet dybt politiseret. Dette er ikke en ny udvikling, og højreekstremistisk, indvandrerfjendtlig retorik var et træk helt tilbage i 1970'erne, hvor indvandrere allerede blev fremstillet som en belastning for velfærdssystemet (Moore, 2010). Dette accelererede i 1980'erne med et stigende antal flygtninge, bl.a. fra Irak, Iran, Palæstina og Sri Lanka (Simonsen, 2020). I midten af 1980'erne vedtog Fremskridtspartiet en anti-indvandrerplatform - sammen med dets overordnede anti-skatte-dagsorden - i forbindelse med et stort antal flygtninge og på baggrund af stigende arbejdsløshed (Dustmann et al., 2019). Andre aktører, såsom Søren Krarup, en højreradikal præst, forstærkede denne retorik. Krarup var imod indsamling af donationer til Dansk Flygtningehjælp, beskrev flygtninge, der kom til Danmark, som en 'invasion' og startede en komité mod flygtningeloven fra 1983⁵ (Hervik, 2011: 25). Retorikken i denne periode var stærkt nationalistisk i sin følelse, generelt fokuseret på danske grænser, værdier og identitet, og anti-islamisk i sin natur (ibid.). Den radikale højrefløjsaktivitet voksede og førte til sidst til en splittelse af Fremskridtspartiet og dannelsen af DF i 1995. I 2015 var DF det næststørste parti i parlamentet (Dustmann et al., 2019).

DF har konsekvent indtaget en hård, indvandrerfjendtlig holdning og blev hurtigt populært blandt arbejderklassen og i landområderne (Dustmann et al., 2019). I 1997 lancerede den sammen med tabloidavisen Ekstra Bladet en kampagne mod "de fremmede" og mod et multietnisk samfund, hvilket markerede en stor optrapning i den fjendtlige retorik (Hervik, 2011). Indvandrere, herunder andengenerationsindvandrere med dansk statsborgerskab, blev fremstillet som 'de andre', idet der blev lagt vægt på kulturelle trusler og forskelle og misbrug af velfærdssystemet (ibid.). Det somaliske samfund, som var vokset hurtigt i begyndelsen af 1990'erne, blev udpeget til særlig opmærksomhed og blev stemplet som værende for anderledes til at kunne integreres i det danske samfund (ibid.; Danmarks Statistik, 2022). Efter kampagnen, som var specielt designet til at skabe bekymring i befolkningen, fulgte massemedierne op med talrige rapporter om den stigende frygt for indvandrere blandt danskerne (Hervik, 2011).

DF's indflydelse på de politiske fortællinger voksede efter valget i 2001, hvor partiet for første gang fik betydelig indflydelse i parlamentet. På dette tidspunkt var der allerede en dyb politisering af indvandringen blandt danske politikere og i nyhedsmedierne, og en offentlig og politisk retorik om "os/dem" blev forankret i løbet af det næste årti (Hervik, 2011). Siden da har DF fortsat været en vigtig højreekstremistisk kraft i Danmark. Partiet befinder sig imidlertid i øjeblikket i en intern krise, da det har mistet stemmer til Socialdemokraterne og står over for konkurrence fra to

5 Dette er en oversættelse af det navn, der almindeligvis anvendes for det udvalg, som blev dannet for at tale imod den liberale udlændingelovgivning i 1983.

nye partier, Danmarksdemokraterne og Nye Borgerlige, som har en lignende profil og en stærk, indvandrerfjendtlig dagsorden (Panagiotopoulos, 2017; Benakis, 2022). Ved valget i november 2022 tabte DF stort, mens Danmarksdemokraterne fik 8 % af stemmerne (Henley, 2022).

Især muslimer er blevet stigmatiseret og udsat for en stærkt fjendtlig retorik. Siden 2001 er muslimer i Danmark blevet fremstillet som en trussel mod ligestilling mellem kønnene, demokratiet og ytringsfriheden, og islam er blevet fremstillet som grundlæggende uforenelig med danske værdier (Hervik, 2011; Rytter, 2018). Denne fremhævelse af danske værdier er særligt indlejret og omhyggeligt valgt - i modsætning til "nationalisme" - for at beskrive negativ, politisk retorik i mere positive termer (Hervik, 2022).

En række højt profilerede begivenheder har bidraget til stigmatiseringen af muslimer. Offentliggørelsen af Muhammed-tegningerne i en dansk avis i 2005 (BBC, 2006; Hervik, 2011) udløste stærkt polariserede debatter i de danske medier - og global forargelse og protester blandt muslimske samfund. Efter skyderierne i København fokuserede politikere fra hele det politiske spektrum kraftigt på den mislykkede integration af muslimske indvandrere i det danske samfund, hvor højreekstreme partier fremstillede muslimer som en radikal trussel, og mediernes fulde opmærksomhed forværrede den negative stereotypisering af muslimske indvandrere (Jørndrup, 2016; Smiley et al., 2018). Det er blevet observeret, at den tætte forbindelse mellem islam og terrorisme i medierne har banet vejen for, at fremmedhad er blevet mere legitimt og retfærdiggjort i det danske samfund (Hervik, 2015).

Mens deres anti-immigrationsretorik i de seneste år har medført en stigning i stemmeandelen for højrefløjspartier i hele Europa (Mishra, 2021; Davis and Deole, 2017), er erfaringerne i Danmark enestående, aar man ser paa hvordan venstrefløjspartier har reageret. Partier, der traditionelt har opretholdt en mere positiv fortælling om indvandring, har selv udbredt en stærk anti-indvandringsretorik og indført ekstremt restriktive indvandringspolitikker.

Det gælder især Socialdemokraterne. Som svar på den offentlige kritik fra DF indtog partiet en mere højreorienteret holdning til indvandring og asyl fra 1997 og indsatte en ny, mere hårdtslående indenrigsminister. Det store valgnederlag, som partiet led ved parlamentsvalget i 2001, som var stærkt centreret om indvandring, skubbede derefter deres fortælling og politik om indvandring dramatisk til højre (Olesen et al., 2019). Dette var et svar på den opfattelse, at DF tog stemmer fra deres vælgergrundlag i arbejderklassen (Simonsen, 2020). Partiet præsenterede denne ændring ikke som et opportunistisk skift i de politiske kerneværdier, men som værende i overensstemmelse med gamle værdier om at beskytte det danske velfærdssystem, som partiet hævder er ved at blive drænet af indvandringen (ibid.).

Danske politikere på både højre og venstre side af det politiske spektrum spreder nu en fortælling, der fremstiller indvandrere som en trussel mod den danske kultur, som skal kontrolleres og overvåges nøje. Dette er tydeligt i diskussioner i Folketinget om bekymringen for, at "ægte danskere" er ved at blive en minoritet i visse områder (O'Brien, 2022a). Den diskriminerende

“ghettolov”, der sigter mod kulturel integration, og det obligatoriske håndtryk for tildeling af statsborgerskab indført i 2018 af den konservative regering - en grov foranstaltning, der sigter mod at nægte statsborgerskab til muslimer, der ikke ønsker at give hånd til det modsatte køn af religiøse årsager - var politikker, der blev født i dette politiske landskab. Denne trusselsfortælling omkring indvandring er også tydelig i Danmarks arbejdsmarkedsintegration og socialpolitik, som er udformet ud fra den forudsætning, at indvandrere har brug for stærke incitamenter til at arbejde og generelt udgør en trussel mod det danske velfærdssystem (Bjerre et al., 2021).

I de seneste år er de mere negative fortællinger fra Socialdemokratiet blevet direkte overført til mere hårde politiske holdninger, herunder støtte til regeringens smykkelov i 2016 og et forbud mod niqabben og burkaer i 2018 som oppositionsparti (Euractiv, 2016; Olesen et al., 2019; Orange, 2019). Dette skift fandt sted samtidig med, at Mette Frederiksen kom ind i ledelsen af Socialdemokraterne (Olesen et al., 2019). I 2018 lancerede Socialdemokraterne en ny indvandringspolitik forud for parlamentsvalget i 2019 med titlen “Fair og realistisk”. En indvandringspolitik, der samler Danmark’ (ibid.). Dette beskrev “uacceptable” “parallelsamfund” i Danmark, “hvor udlændinge og deres efterkommere lever, isoleret fra det danske samfund og med værdier, der ikke er danske”, hvilket klart påberåber sig den “os/dem”-dikotomi, der i den grad har polariseret politik og debat i landet (O’Leary, 2018: n.p.). Denne strategi hjalp partiet med at vinde valget i 2019 og reducerede DF’s andel af parlamentspladserne, nu hvor deres anti-immigrationsidentitet er blevet mere udbredt. Denne succes er fortsat, og ved det seneste valg i 2022 opnåede Socialdemokraterne deres bedste resultat i 20 år (Henley, 2022).

Selv om der er udbredte anti-indvandrerfortællinger, har nogle forsøgt at udfordre den negative retorik og restriktive politikker. I midten af 2000’erne, især som reaktion på kontroversen om Muhammedtegningerne, var der stærk kritik fra en bemærkelsesværdig gruppe af pensionerede ambassadører samt andre faggrupper, herunder læger og forfattere (Hervik, 2011). I 2021 talte 1.000 repræsentanter for den danske kirke var imod regeringens beslutning om at erklære Damaskus og de omkringliggende områder for sikre for tilbagevenden (Ebbesen, 2021). I et brev til den danske regering og det danske parlament mindede de om Holocaust og sagde: ‘Der var en frygt for, at Danmark skulle blive overrendt af jødiske flygtninge, og at de var for “fremmede af natur” i forhold til danskerne. De fleste blev sendt tilbage, fordi de ikke blev politisk forfulgt. Vi ved nu, hvordan det gik dem’ (ibid.: n.p.). Denne følelsesladede sammenligning er et eksempel på den stærke fortælling, som den danske kirke forsøger at formidle i opposition til dette aspekt af indvandringspolitikken og den mangel på moral, som de mener ligger til grund for den. Borgmestrene i Kerteminde og Ishøj har også talt imod det obligatoriske håndtryk ved statsborgerskabsceremonier (Henley, 2018). Civile samfundsgrupper, herunder Refugees Welcome, er også meget aktive. De tilbyder juridisk støtte og praktisk hjælp til asylansøgere og flygtninge og arbejder for politiske reformer (Refugees Welcome Denmark, n.d.).

Disse bestræbelser synes at have haft ringe indflydelse på de politiske fortællinger og politikker. Siden Socialdemokraterne vendte tilbage til magten i 2019, har de ikke afvejet fra de negative fortællinger fra de sidste to årtier; snarere har de aktivt omfavnet mange af den tidligere

højrefløjsregerings politikker (Orange, 2019). I regeringen foreslog Socialdemokraterne den meget kontroversielle lov om udlicitering af behandlingen af asylansøgere til tredjelande. Målet blev vedtaget med 70 stemmer mod 24, hvilket understreger den store enighed blandt de danske politiske partier om indvandring (Pace, 2021). I 2021 annoncerede Socialdemokraterne deres vision om “nul asylansøgere” i Danmark, hvilket var et endnu mere markant sving til højre end den tidligere regering (MacGregor, 2021).

5 Konklusion

Indvandring blev engang hilst velkommen i Danmark som nødvendig for at udfylde mangel på arbejdskraft, og landet blev betragtet som et forbillede for sin liberale og pragmatiske indvandringspolitik. Men det er nu et stærkt politiseret emne, hvor indvandrerkritiske holdninger i vid udstrækning er blevet accepteret på tværs af det politiske spektrum og af nyhedsmediernes. Mens de negative fortællinger strækker sig tilbage til 1970'erne og 1980'erne, tog dansk politik og politisk retorik en særlig drastisk drejning i slutningen af det 20. århundrede med etableringen af det indvandringsfjendtlige højreekstremistiske DF. Højrefløjsspartier har med succes konstrueret en fortælling, der fremstiller indvandrere som en trussel mod dansk kultur og danske værdier og som et dræn for det danske velfærdssystem - en fortælling, som også venstrefløjsspartier har taget til sig i løbet af de sidste 20 år.

I tråd med denne stadig mere polariserede og negative retorik er Danmarks indvandringspolitik blevet langt mere restriktiv, hvilket har ført til stærk kritik fra FN og menneskerettighedsgrupper, især på grund af dens indvirkning på asylansøgere og flygtninge. Det nyere paradigmeskift, hvor der lægges vægt på midlertidig status, har alvorligt svækket den beskyttelse, der ydes flygtninge. Selv om denne model indtil videre er enestående for Danmark, kan den inspirere til lignende reformer i andre europæiske lande. Disse mere restriktive og stadig mere fjendtlige indvandringspolitikker understøttes af nationalistiske fortællinger fra både venstre- og højrefløjen.

Offentligheden har derimod mere blandede holdninger. Især er frygten for kriminalitet og sikkerhed tæt forbundet med negative holdninger til indvandring i landet. Siden 2015 synes emnet ikke at have været et lige så fremtrædende emne i offentligheden, selv om det netop er i denne periode, der har været vidne til et væld af restriktive (og stærkt kritiserede) love og politikker. Der synes at være en uoverensstemmelse mellem disse love og politikker og befolkningens holdninger, da nogle holdningsdata viser et konsekvent flertal, der mener, at indvandring gør Danmark til et bedre sted at leve. Billedet er imidlertid komplekst, og negative holdninger til visse typer indvandrere - hovedsagelig ikke-vestlige og muslimske indvandrere samt flygtninge - er fremtrædende. Negativ politisk retorik har skabt frygt og en kulturel krig om værdier med budskaber, som er blevet forstærket af medierne, der overvejende er på højrefløjen.

Den voksende overensstemmelse mellem venstre- og højreorienterede politiske partier i Danmark og politiseringen af indvandringen har efterladt det store antal danskere, som har en mere positiv holdning til indvandring, især byboere og unge, uden politisk repræsentation på dette område. De, der føler sig ikke repræsenteret af centralregeringen, kan arbejde sammen med kirker, lokale ledere og danske NGO'er, der yder en vis modstand mod den restriktive regeringspolitik og fremmer en mere positiv fortælling om migranter, flygtninge og asylansøgere. Men der er bestemt meget arbejde at gøre for at genoprette en mere tolerant og inkluderende tilgang, der kan udnytte de mange fordele ved indvandring og fremme et mere sammenhængende samfund.

Referencer

- AFP** (2015) 'Denmark to slash benefits for asylum seekers in attempt to deter refugees'. The Guardian, 1 July (www.theguardian.com/world/2015/jul/01/denmark-slash-benefits-asylum-seekers-refugees).
- AFP** (2020) 'Denmark's German refugees remember forgotten WWII chapter'. Bangkok Post, 14 July (www.bangkokpost.com/world/1951192/denmarks-german-refugees-remember-forgotten-wwii-chapter).
- Amit, I. and Lindberg, A.** (2020) 'Performing states of crisis: exploring migration detention in Israel and Denmark' *Patterns of Prejudice* 54(3): 238–257 (<https://doi.org/10.1080/0031322X.2020.1759860>).
- Amnesty International** (2021a) 'Denmark 2021' (www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/denmark/report-denmark/).
- Amnesty International** (2021b) 'Denmark: hundreds of refugees must not be illegally forced back to Syrian warzone'. Amnesty International, 27 April (www.amnesty.org/en/latest/news/2021/04/denmark-hundreds-of-refugees-must-not-be-illegally-forced-back-to-syrian-warzone/).
- Andersen, A.** (2016) 'Indvandring og udvandring'. Webpage. Faktalink (<https://faktalink.dk/titelliste/indvandring-og-udvandring#:~:text=Folket%C3%A6llingerne%20viser%2C%20at%20der%20i,til%20cirka%209.000%20om%20%C3%A5ret>).
- Aycart-Piquer, L. and Bailey-Morley, A.** (2022) 'Ukraine exposes Europe's fractured narratives on refugees – but once again cities step up'. Blog, 17 May, ODI (<https://odi.org/en/insights/ukraine-exposes-europes-fractured-narratives-on-refugees-but-once-again-cities-step-up/>).
- BBC** (2006) 'Embassies burn in cartoon protest'. BBC, 4 February (http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4681294.stm).
- Benakis, T.** (2022) 'A new party seeks to exploit the anti-immigration environment in Denmark'. European Interest, 22 July (www.europeaninterest.eu/article/a-new-party-seeks-to-exploit-the-anti-immigration-environment-in-denmark/).
- Bendixen, M.C.** (2017) 'Analysis: the paradigm shift is about permanent residency'. Refugees.DK, 19 December (<http://refugees.dk/en/news/2017/december/analysis-the-paradigm-shift-is-about-permanent-residency/>).
- Bendixen, M.C.** (2021a) 'Denmark tightens rules for citizenship once again'. European Commission, 20 April (https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-tightens-rules-citizenship-once-again_en).
- Bendixen, M.C.** (2021b) 'Status of Syrian refugees who have lost their residence permit in Denmark'. Refugees.DK, 21 October (<https://refugees.dk/fokus/2021/oktober/status-paa-syriske-flygtninge-der-har-mistet-deres-opholdstilladelse-i-danmark/>).
- Bendixen, M.C.** (2022a) 'Denmark: number of registered asylum seekers reaches historical low'. European Commission, 16 July (https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-number-registered-asylum-seekers-reaches-historical-low_en).
- Bendixen, M.C.** (2022b) 'How many are coming, and from where?' Refugees.DK, 15 June (<http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/#:~:text=I%202019%20the%20number%20was,we%20did%20through%2038%20years.>).

- Bendixen, M.C.** (2022c) 'New Danish law for those fleeing Ukraine mirrors EU Temporary Protection Directive'. European Commission, 16 March (https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/new-danish-law-those-fleeing-ukraine-mirrors-eu-temporary-protection-directive_en).
- Bendixen, M.C. and Lauritzen, N.** (2022) 'Benefits'. Refugees.DK, 20 February (<http://refugees.dk/en/facts/integration-jobs-education/benefits/>).
- Bjerre, L., Pace, M. and Sen, S.** (2021) 'Accessing the Danish labour market: on the coexistence of legal barriers and enabling factors' in V. Federico and S. Baglioni (eds) *Migrants, refugees and asylum seekers' integration in European labour markets*. Springer (<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/48699/9783030672843.pdf?sequence=1&isAllowed=y>).
- Bredgaard, T. and Lind Raven, R.** (2021) 'Denmark: from integration to repatriation' in B. Galgoczi (ed.) *Betwixt and between: integrating refugees into the EU labour market*. ETUI-REHS Research Department (www.etui.org/sites/default/files/2021-01/Betwixt%20and%20between.%20Integrating%20refugees%20into%20the%20EU%20labour%20market_2021_WEB.pdf).
- Brochmann, G., Erdal, B.M. and Midtboen, A.H.** (2019) 'Citizenship in Scandinavia – what are reasonable demands for full membership?' PRIO Blogs, 3 December (<https://blogs.prio.org/2019/12/citizenship-in-scandinavia-what-are-reasonable-demands-for-full-membership/>).
- Brygger, R., Briedhal, K.N. and Andersen, J.G.** (2021) 'Denmark: majority strongly overestimates integration problems'. European Commission, 29 November (https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/denmark-majority-strongly-overestimates-integration-problems_en).
- Buttler, M. and Ummelas, O.** (2022) 'Danish parties clinch deal to fix labor shortage, boost growth'. Bloomberg UK, 22 January (www.bloomberg.com/news/articles/2022-01-22/danish-parties-clinch-deal-to-fix-labor-shortage-boost-growth).
- Danish Refugee Council** (2022) 'How to apply for asylum in Denmark?' (<https://drc.ngo/our-work/what-we-do/asylum-and-repatriation/the-danish-asylum-system/the-danish-asylum-procedure/how-to-apply-for-asylum-in-denmark/#:~:text=lf%20a%20person%20needs%20asylum,in%20the%20Reception%20Center%20Sandholm>).
- Danmarks Statistik** (n.d.a.) 'Immigration and emigration'. Statistics on immigration and emigration from Statbank (www.dst.dk/en/Statistik/emner/borgere/flytninger/ind-og-udvandring).
- Danmarks Statistik** (n.d.b.) 'Immigrants and their descendants'. Webpage (www.dst.dk/en/Statistik/emner/borgere/befolkning/indvandre-og-efterkommere).
- Danmarks Statistik** (2022) 'Immigration (provisional data) (quarterly) by municipality, sex, age, country of origin and citizenship'. Dataset (www.statbank.dk/statbank5a/selectvarval/define.asp?PLanguage=1&subword=tabel&MainTable=VAN1KVT&PXSId=146526&tablestyle=&ST=SD&buttons=0).
- Davis, L. and Deole, S.S.** (2017) 'Immigration and the rise of far-right parties in Europe'. ifo DICE Report 15 (4): 10–15 (www.econstor.eu/bitstream/10419/181254/1/dice-report-2017-4-50000000000854.pdf).

- Dinesen, T.P., Slothuus, R. and Stubager, R.** (2020) 'Danish public opinion: stability, change, and polarization' in P.M. Christiansen, J. Elklit and P. Nedergaard (eds) *The Oxford Handbook of Danish Politics*. Oxford University Press (<https://academic.oup.com/edited-volume/38600?login=true>).
- Dubinka-Hushcha, L.** (2020) 'An overview of Denmark and its integration with Europe, 1940s to the Maastricht Treaty in 1993'. Nordics.info, 25 February (<https://nordics.info/show/artikel/denmark-and-the-european-union-1940s-2000s>).
- Dustmann, C., Vasiljeva, K. and Damm, A.P.** (2019) 'Refugee migration and electoral outcomes' *Review of Economic Studies* 86(5): 2035–2091 (<https://doi.org/10.1093/restud/rdy047>).
- DW** (2022) 'Denmark opens Flugt refugee museum'. DW, 25 June (www.dw.com/en/denmark-opens-flugt-refugee-museum/a-62262639).
- Ebbesen, A.** (2021) 'Why is an otherwise silent Danish church speaking up?'. Humanity in Action, 13 October (https://humanityinaction.org/knowledge_detail/article-denmark-anne-katrine-ebbesen-why-is-an-otherwise-silent-danish-church-speaking-up/).
- ECRE – European Council on Refugees and Exiles** (2020) 'Denmark: Council of Europe shocked over conditions in Danish Detention Centres and Threatens Legal Action'. European Council of Refugees and Exiles, 16 January (<https://ecre.org/denmark-council-of-europe-shocked-over-conditions-in-danish-detention-centres-and-threatens-legal-action/>).
- EDAL/Danish Refugee Council** (2018) 'Country profile – Denmark'. European Database of Asylum Law/Danish Refugee Council, 1 February (www.asylumlawdatabase.eu/en/content/country-profile-denmark).
- Ertel, M.** (2005) 'Denmark's myths shattered. A legacy of dead German children' Spiegel International, 9 May (www.spiegel.de/international/denmark-s-myths-shattered-a-legacy-of-dead-german-children-a-355772.html).
- EU Information Centre** (2022) 'The Danish opt-outs from EU cooperation' (www.thedanishparliament.dk/en/eu-information-centre/the-danish-opt-outs-from-eu-cooperation).
- Euractiv** (2016) 'Even Social Democrats vote in favour of Danish “jewellery” law'. Euractiv, 27 January (www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/even-social-democrats-vote-in-favour-of-danish-jewellery-law/).
- Eurobarometer** (n.d.) 'Standard Eurobarometer'. Brussels: European Commission (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/browse/all/series/4961>).
- Eurofound** (2015) 'Denmark: integration of refugees in the labour market'. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 17 December (www.eurofound.europa.eu/publications/article/2015/denmark-integration-of-refugees-in-the-labour-market).
- Euro-Med Human Rights Monitor** (2022) 'Denmark: exempting Ukrainians from jewelry law while applying it to others is outright discrimination'. 15 March (<https://euromedmonitor.org/en/article/4963/Denmark:-Exempting-Ukrainians-from-jewelry-law-while-applying-it-to-others-is-outright-discrimination>).
- European Commission** (2018) 'Special Eurobarometer 469: integration of immigrants in the European Union. Italy'. Brussels: European Commission (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2169>).

- European Commission** (2021) 'Denmark: European Court of Human Rights says three-year rule violates refugees' right to family life'. 9 July (https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-european-court-human-rights-says-three-year-rule-violates-refugees-right-family-life_en).
- Eurostat** (2022) 'Monthly first-time asylum applicants' (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum/asylum/visualisations>).
- Gammeltoft-Hansen, T. and Madsen R.M.** (2021) 'Regime entanglement in the emergence of interstitial legal fields: Denmark and the uneasy marriage of human rights and migration law' (<https://doi.org/10.4000/nordiques.1518>).
- Garvik, M. and Valenta, M.** (2021) 'Seeking asylum in Scandinavia: a comparative analysis of recent restrictive policy responses towards unaccompanied Afghan minors in Denmark, Sweden and Norway' (<https://comparativemigrationstudies.springeropen.com/track/pdf/10.1186/s40878-020-00221-1.pdf>).
- Global Detention Project** (2022) 'Denmark overview' (www.globaldetentionproject.org/countries/europe/denmark#covid-19-updates).
- Gronholt-Pedersen, J. and Skydsgaard, N.** (2022) 'Denmark to join EU defence policy after historic vote'. Reuters, 1 June (<https://www.reuters.com/world/europe/denmark-looks-set-join-eus-defence-policy-exit-poll-by-public-broadcaster-dr-2022-06-01/>).
- Hainmüller, J. and Hiscox, J.M.** (2007) Educated preferences: explaining individual attitudes toward immigration in Europe' *American Political Science Review* 61(2): 399–442.
- Hardman, N.** (2022) 'Denmark's mismatched treatment of Syrian and Ukrainian Refugees'. Human Rights Watch, 16 March (www.hrw.org/news/2022/03/16/denmarks-mismatched-treatment-syrian-and-ukrainian-refugees).
- Henley, J.** (2018) 'Danish mayors vow to ignore citizenship handshake plan'. The Guardian, 20 September (www.theguardian.com/world/2018/sep/20/danish-mayors-vow-to-ignore-citizenship-handshake-rule).
- Henley, J.** (2022) 'Denmark election results keeps Social Democrats at the helm.' The Guardian, 2 November (www.theguardian.com/world/2022/nov/02/denmark-election-result-keeps-social-democrats-at-the-helm).
- Henriksen, I.** (2006) 'An economic history of Denmark'. EH.Net Encyclopedia, 6 October (<https://eh.net/encyclopedia/an-economic-history-of-denmark/>).
- Henriksen, M., Engel-Schmidt, J., Lindahl, L. and Khader, N.** (2016) 'V 38 On the number of residents in Brøndby Strand with an immigrant background'. Folketinget (www.ft.dk/samling/20161/vedtagelse/V38/index.htm).
- Hercowitz-Amir, A. and Raijman, R.** (2020) 'Restrictive borders and rights: attitudes of the Danish public to asylum seekers' *Ethnic and Racial Studies* 43(4): 787–806 (www.researchgate.net/publication/333069221_Restrictive_borders_and_rights_attitudes_of_the_Danish_public_to_asylum_seekers).
- Hervik, P.** (2011) *The annoying difference: the emergence of Danish neonationalism, neoracism, and populism in the post-1989 World*. Berghahn Books.
- Hervik, P.** (2015) 'Xenophobia and nativism' in J.D. Wright (ed.) *International Encyclopaedia of the Social and Behavioural Sciences*, 2nd edn. Oxford: Elsevier.
- Hervik, P.** (2022) 'Media anthropology and the crisis of facts' in C. Elisabetta, P.G. Lange, N. Haynes and J. Sinanan (eds) *The Routledge Companion to Media Anthropology*. London and New York: Routledge.

- Holloway, K. with Faures, D. and Kumar, C.** (2021b) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants Italy country profile'. London: ODI (<https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-italy-country-profile>).
- Holloway, K. with Faures, D. and Leach, A.** (2021b) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants Sweden country profile – second edition'. London: ODI (<https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-sweden-country-profile>).
- Holloway, K., Mosel, I., Smart, C. et al.** (2021c) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants Germany country profile – second edition'. London: ODI (<https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-germany-country-profile/>).
- Holloway, K. and Smart, C. with Faures, D. et al.** (2021d) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: UK country profile – second edition'. London: ODI (<https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-uk-country-profile/>).
- Holloway, K. with Faures, D. and Kumar, C.** (2022) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants France country profile'. London: ODI (www.odi.org/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-france-country-profile).
- Ipsos** (2016) 'Public attitudes towards refugees in Europe'. Ipsos, 16 September (www.ipsos.com/en-uk/public-attitudes-towards-refugees-europe).
- Jakobsen, V., Korpi, T. and Lorentzen, T.** (2018) 'Immigration and integration policy and labour market attainment among immigrants to Scandinavia' *European Journal of Population* 35(2): 305–328 (<https://doi.org/10.1007/s10680-018-9483-3>).
- Jones, G.** (2002) 'Denmark defends tough migrant laws'. CNN, 30 May (<http://edition.cnn.com/2002/WORLD/europe/05/30/denmark.asylum/index.html>).
- Jørndrup, H.** (2016) 'News framing in a time of terror. A study of the media coverage of the Copenhagen shootings' *NORDICOM Review* 37: 85–99 (<https://forskning.ruc.dk/en/publications/news-framing-in-a-time-of-terror-a-study-of-the-media-coverage-of/>).
- Kalm, S. and Lindvall, J.** (2019) 'Immigration policy and the modern welfare state, 1880–1920' *Journal of European Social Policy* 29(4): 463–477 (<https://dx.doi.org/10.1177/0958928719831169>).
- Kosiara-Pedersen, K.** (2020) 'The Danish People's Party centre-oriented populists?' in P.M. Christiansen, J. Elklit and P. Nedergaard (eds) *The Oxford Handbook of Danish Politics*. Oxford: Oxford University Press (<https://academic.oup.com/edited-volume/38600?login=true>).
- Kumar, C. and Faures, D.** (2021) 'Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants Spain country profile'. London: ODI (www.odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-spain-country-profile/).
- Lifein** (2022) 'Conditions for foreign citizens' acquisition of Danish citizenship'. lifeinDenmark. DK (<https://lifeindenmark.borger.dk/housing-and-moving/danish-citizenship/conditions-for-foreign-citizens—acquisition-of-danish-citizenship>).

- Logan, N.** (2019) 'Don't tip the melting pot: a case study of the US, UK, and Denmark's use of anti-immigration laws to shift blame for real social and economic problems to immigrants and the economic and legal impacts of their use' *San Diego International Law Journal* 21(1): 331–364 (<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/sdintl21&div=14>).
- Lundborg, P.** (1991) 'Determinants of migration in the Nordic labor market' *Scandinavian Journal of Economics* 93(3): 363–365 (www.jstor.org/stable/3440180).
- MacGregor, M.** (2021) 'Denmark aims for zero asylum seekers'. Infomigrants, 25 January (www.infomigrants.net/en/post/29842/denmark-aims-for-zero-asylum-seekers).
- Madsen, K.P.** (2016) 'Labour market integration of asylum seekers and refugees'. European Commission, April (<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15904&langId=en>).
- Marc, A.** (1972) 'L'épreuve scandinave' *L'Europe en formation* 152: 1–2. Paris: Presses d'Europe.
- McGinnity, F., Grotti, R., Russell, H. and Fahey, É.** (2018) *Attitudes to diversity in Ireland*. Irish Human Rights and Equality Commission and Economic and Social Research Institute. Research Series (www.esri.ie/publications/attitudes-to-diversity-in-ireland).
- McKernan, B., Swash, R. and Kelly, A.** (2021) 'Denmark could face legal action over attempts to return Syrian refugees'. The Guardian, 29 July (www.theguardian.com/global-development/2021/jul/29/denmark-faces-legal-action-over-attempts-to-return-syrian-refugees).
- Mishra, S.** (2021) 'Rising far-right, declining centre-left, and the future of refugees in Europe'. Observer Research Foundation, 16 March (www.orfonline.org/expert-speak/rising-far-right-declining-centre-left-future-refugees-europe).
- Moore, H.** (2010) 'Immigration in Denmark and Norway: protecting culture or protecting rights?' *Scandinavian Studies* 82(3): 355–364 (www.proquest.com/docview/857251194/fulltextPDF/EFo3E809E9F84D85PQ/1?accountid=14785).
- Murray, A.** (2021) 'Denmark asylum: the Syrian refugees no longer welcome to stay'. BBC, 19 May (www.bbc.co.uk/news/world-europe-57156835).
- Museum of Danish America** (n.d.) 'Danish Immigration' (www.danishmuseum.org/explore/danish-american-culture/immigration).
- Musoni, E.** (2022) 'Denmark to open office in Rwanda addressing refugee challenges'. The New Times, 20 August (www.newtimes.co.rw/article/449/news/politics/denmark-to-open-office-in-rwanda-addressing-refugee-challenges).
- O'Brien, H.** (2022a) 'If you think Denmark is all Borgen and social equality, take a look at its awful "ghetto" law'. The Guardian, 27 June (www.theguardian.com/commentisfree/2022/jun/27/denmark-ghetto-law-eviction-non-western-residents-housing-estates).
- O'Brien, H.** (2022b) 'The Blackstone rebellion: how one country took on the world's biggest commercial landlord'. The Guardian, 29 September (www.theguardian.com/business/2022/sep/29/blackstone-rebellion-how-one-country-worlds-biggest-commercial-landlord-denmark).
- O'Leary, N.** (2018) 'Danish left veering right on immigration'. Politico, 1 August (www.politico.eu/article/danish-copenhagen-left-veers-right-on-immigration-policy-integration).
- ODI** (n.d.) 'Hearts and minds: how Europeans think and feel about immigration'. Data visualisation (<https://heartsandminds.odi.digital>).
- OECD** (2016) 'OECD Economic Surveys: Denmark 2016'. OECD, 10 May (https://doi.org/10.1787/eco_surveys-dnk-2016-en).

- OECD/UNHCR** (2018) 'Engaging with employers in the hiring of refugees'. OECD/UNHCR Report (<https://transitions-london.co.uk/wp-content/uploads/2019/01/UNHCR-OECD-Refugee-Employment-Report.pdf>).
- OECD** (2019) 'Denmark'. International Migration Outlook (www.oecd-ilibrary.org/sites/801847d5-en/index.html?itemId=/content/component/801847d5-en).
- OECD** (2022) 'Foreign-born population (indicator)'. Dataset (<https://data.oecd.org/migration/foreign-born-population.htm>).
- OHCHR** (2022) 'UN human rights experts urge Denmark to halt contentious sale of "ghetto" buildings'. OHCHR, 23 October (www.ohchr.org/en/press-releases/2020/10/un-human-rights-experts-urge-denmark-halt-contentious-sale-ghetto-buildings).
- Olesen, N.W., Sørensen, A.E., Olesen, T.B. and Farbøl, R.** (2019) 'Danish immigration policy, 1970–1992'. Nordics.info, 7 November (<https://nordics.info/show/artikel/danish-immigration-policy-1970-1992-1#:~:text=In%201983%2C%20the%20Danish%20Parliament,to%20the%20Act%20in%201980s>).
- Olgaard, A.** (1979) *The Danish economy*. Commission of the European Communities. Brussels: Commission of the European Communities (<http://aei.pitt.edu/36145/1/A2616.pdf>).
- Orange, R.** (2019) 'Mette Frederiksen: the anti-immigration left leader set to win power in Denmark'. The Guardian, 11 May (www.theguardian.com/world/2019/may/11/denmark-election-matte-frederiksen-leftwing-immigration).
- Pace, M.** (2021) 'Denmark's immigrants forced out by government policies'. Chatham House, 28 June (www.chathamhouse.org/2021/06/denmarks-immigrants-forced-out-government-policies).
- Panagiotopoulos, V.** (2017) 'Meet Denmark's new anti-Islam, anti-immigration, anti-tax party'. Politico, 6 February (www.politico.eu/article/meet-denmarks-new-anti-islam-anti-immigration-anti-tax-party-nye-borgerlige-new-right-ernest-vermund).
- Pedersen, P.J.** (2000) *Immigration in a high unemployment economy: the recent Danish experience*. IZA Discussion Paper Series No. 165 (www.econstor.eu/bitstream/10419/21008/1/dp165.pdf).
- Refugees Welcome Denmark** (n.d.) 'Refugees Welcome Denmark. Legal advice and advocacy'. Webpage (<https://refugeeswelcome.dk>).
- Rockwoolfonden** (2021) 'Consequences of long waiting times in the asylum system'. 15 March (https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/consequences-long-waiting-times-asylum-system_en).
- Roemer, E.J. and Van der Straeten, K.** (2006) 'The political economy of xenophobia and distribution: the case of Denmark' *Scandinavian Journal of Economics* 108(2): 251–277 (<http://piketty.pse.ens.fr/files/RoemerVanDerStraeten2006.pdf>).
- Rytter, M.** (2019) 'Writing against integration: Danish imaginaries of culture, race and belonging' *Ethnos* 84(4): 678–697 (<https://doi.org/10.1080/00141844.2018.1458745>).
- Simonsen, B.K.** (2020) 'Immigration and immigrant integration policy. Public opinion or party politics?' in P.M Christiansen, J. Elklit and P. Nedergaard (eds) *The Oxford Handbook of Danish Politics*. Oxford University Press (<https://academic.oup.com/edited-volume/38600?login=true>).
- Smiley, K.T., Emerson, M.O. and Markussen, J.W.** (2017) 'Immigration attitudes before and after tragedy in Copenhagen: the importance of political affiliation and safety concerns' *Sociological Forum* 32: 321–338 (<https://doi.org/10.1111/socf.12332>).

- Sørensen, C.** (2020) 'Three reasons why Denmark could transform its relationship with the EU'. European Council on Foreign Relations, 7 December (<https://ecfr.eu/article/three-reasons-why-denmark-could-transform-its-relationship-with-the-eu>).
- Strzyzyska, W.** (2022) "'Zero asylum seekers": Denmark forces refugees to return to Syria'. The Guardian, 25 May (www.theguardian.com/global-development/2022/may/25/zero-asylum-seekers-denmark-forces-refugees-to-return-to-syria#:~:text=In%202019%2C%20the%20Danish%20government,safe%20for%20refugees%20to%20return).
- Sturridge, C., Bailey-Morley, A. and Hind, B.** (2022) 'The UK-Rwanda deal is a crisis of responsibility, not a crisis of migration'. Blog, 14 July. ODI (<https://odi.org/en/insights/the-ukrwanda-deal-is-a-crisis-of-responsibility-not-a-crisis-of-migration>).
- Tan, N.F.** (2020) 'The end of protection: the Danish "paradigm shift" and the law of cessation' *Nordic Journal of International Law*: 1-28 (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3742738).
- Timsit, A.** (2018) 'In Denmark and throughout Europe, assimilation is becoming mandatory'. Quartz, 3 July (<https://qz.com/1320234/denmarks-new-laws-targeting-ghetto-children-show-how-assimilation-is-becoming-mandatory>).
- The Local** (2015a) 'Denmark enacts cuts to refugee benefits'. The Local.DK, 26 August (www.thelocal.dk/20150826/denmark-passes-controversial-refugee-benefit-cuts).
- The Local** (2015b) 'Denmark's refugee integration has "failed"'. The Local.DK, 9 March (www.thelocal.dk/20150309/denmarks-refugee-integration-efforts-have-failed).
- Udlændinge- og Integrationsudvalget** (2022) 'Question no. 410'. 16 June (www.ft.dk/samling/2021/almDEL/uuI/SPM/410/Svar/1894219/2594695.pdf).
- United Nations** (2016) 'Denmark criticized for asylum policy at UN rights council'. 22 January (<https://news.un.org/en/audio/2016/01/608662>).
- Versi, J.** (2020) 'Denmark's "ghetto plan" and the communities it targets'. Al Jazeera, 15 January (www.aljazeera.com/features/2020/1/15/denmarks-ghetto-plan-and-the-communities-it-targets).